

DATUM
2018-01-22
ERT DATUM
2017-10-25

DIARIENR
2017/243
ER BETECKNING
Ku2017/02136/MF

Regeringskansliet
Kulturdepartementet
103 33 Stockholm

Finansiering av public service (SOU 2017:79)

Statskontorets bedömning är att förslaget om en specialdestinerad skatt i form av en public serviceavgift istället för en avgift baserad på mottagarutrustning i sig är bra och nödvändigt. De villkor som gäller för den föreslagna avgiften är dock alltför generösa mot bakgrund av att det är en kollektiv nytthet som finansieras med medborgarnas skattepengar.

I det nuvarande avgiftssystemet finns det en möjlighet att avstå från att finansiera public service om man som konsument av ett eller annat skäl vill inte vill ta del av dess utbud. I det finansieringssystem som nu föreslås saknas denna valmöjlighet. Konsekvenserna av en övergång från ett frivilligt avgiftssystem till ett system med en tvingande skatt kunde ha förtjänat en mer djupgående diskussion från kommitténs sida. Kommitténs utgångspunkt har varit att trygga public service fortsatta finansiering på nuvarande nivå. I kommitténs betänkande förs i mycket liten utsträckning resonemang om de villkor som enligt Statskontoret bör tillkomma om verksamheten blir skattefinansierad. Det gäller bland annat att hårdare krav bör ställas på riksdagens möjlighet att justera ekonomiska villkor samt på regelbunden kontroll och effektivisering likt det som gäller övrig statlig verksamhet som finansieras med skattebetalarnas pengar.

Statskontoret avstyrker kommitténs förslag om villkoren för uppräknigen av avgiftsmedlen och tillståndens längd. Grunden för dessa avstyrkanden utvecklas nedan.

Automatisk uppräkning behöver inte hänga samman med oberoende

Programbolagen framför att medelstilledningen måste vara utformad på ett sådant sätt att bolagens oberoende kan garanteras. Statskontoret inser vikten av att ha en oberoende public service. Vi ser dock inte att detta oberoende skulle behöva garanteras med en automatisk (utifrån befolkningsutveckling) och från riksdagen i stort sett frikopplad uppräkning av skattemedel såsom utredningen föreslår.

Det är fullt möjligt att förena en verksamhet med ett starkt oberoende med en ekonomisk styrning. Exempel på verksamheter som är finansierade med offentliga medel och som också, via lagstiftning, kan hävda ett starkt oberoende och även uppfattas som oberoende är exempelvis domstolar, Riksrevisionen och universiteten.

Pengarna till public service bör kopplas till programbolagens behov och befolkningens efterfrågan

Kommittén menar att public service är en kollektiv nyttinghet som även är till nytta för den del av befolkningen som inte tar del av programmen. Vi har inte kompetensen att uttala oss om vilken nytta public service har, men vi delar uppfattningen att en kollektiv nyttinghet till viss del kan betalas även av dem som inte använder den. Många offentliga verksamheter finansieras utifrån den principen, till exempel teaterinstitutioner och museer. Samtidigt menar vi att det finns en gräns för när en kollektiv nyttinghet inte längre är en kollektiv nyttinghet. Var gränsen går varierar säkert från fall till fall, men det är svårt att tänka sig att en verksamhet som används av en allt mindre del av befolkningen i längden kan upprätthållas genom att hela befolkningen betalar för den.

Med den finansiering som kommittén föreslår och som utgår från befolkningsutvecklingen garanteras public service under lång tid ökade resurser för varje år oavsett hur stor andel av befolkningen som tar del av utbudet. Statskontoret har svårt att tänka sig att motsvarande skulle gälla för andra offentligt finansierade verksamheter. Det är inte heller rimligt att medelstilldelningen helt frikopplas från programbolagens kostnadsutveckling. Med kommitténs förslag får public service inga incitament att göra effektiviseringar. Befolkningstillväxten garanterar tvärtom att programbolagen kan öka sina utgifter för varje år.

Vi menar att skatteavgiftens storlek i någon form bör kunna kopplas till hur efterfrågan på public service utvecklas och en därpå följande bedömning av om programbolagens kostnader är motiverade utifrån den aktuella efterfrågan. Riksdagen bör få möjlighet att föra sådana diskussioner med kortare intervall än vad kommittén föreslår.

Den föreslagna tillståndsperioden är alltför lång

Statskontoret avstyrker kommitténs förslag om att förlänga sändningstillstånden från nuvarande sex år till åtta år.

Dagens medieutveckling går mycket snabbt. Under en åttaårsperiod kan nya tekniker, plattformar och bolag helt ändra den mediekonsumtion som vi känner till idag. Att detta sannolikt kommer att inträffa är lätt att inse genom

att jämföra dagens mediekonsumtion med den som gällde för åtta år sedan, det vill säga 2010. Statistik från bland annat Myndigheten för press, radio och TV samt Internetstiftelsen visar tydligt på stora förändringar under den gångna perioden. Framförallt de yngre som ska stå för den framtida finansieringen av public service har helt andra mediekonsumtionsmönster än tidigare generationer.

Det är svårt att föreställa sig att public service, såsom den föreslagna finansieringsmodellen nu förutsätter, skulle förbli opåverkat av det som sker på mediemarknaden under perioden 2019–2026. Givet den medieutveckling som kan förutses bör skattebetalarna genom riksdagen ha möjlighet att påverka avgiftsuttaget med kortare tidsintervall. Även det som Statskontoret anfört ovan vad gäller befolkningens efterfrågan och programbolagens kostnader är starka motiv för en kortare tillståndsperiod.

I det betänkande som Medieutredningen (SOU 2016:80) presenterade till Kulturdepartementet görs en grundlig analys av medieutvecklingen. Utredningen menade att en för lång tillståndsperiod är negativ för programbolagens träffsäkerhet givet den hastiga medieutvecklingen. Medieutredningen ansåg att en fyraårig tillståndsperiod skulle kunna prövas. Statskontoret delar Medieutredningens bedömning angående den snabba medieutvecklingen och behovet av kortare tillståndsperioder. Statskontoret anser dock att sändningstillståndet kan kortas ytterligare till tre år. Public service har tidigare haft ett treårigt sändningstillstånd.

Tillförordnad generaldirektör Tony Malmberg har beslutat i detta ärende. Utredningschef Jessica Bylund och utredare Michael Kramers, föredragande, var närvarande vid den slutliga handläggningen.

Tony Malmberg

Michael Kramers